

RAPPORT AF 8. MAJ 2018

indeholdende

ANBEFALINGER FRA ARBEJDSGRUPPEN OM GODKENDELSE AF FRIE GRUNDSKOLER

Sekretariatsbetjening: Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Anbefalinger fra arbejdsgruppen om godkendelse af frie grundskoler

1. Baggrund

Det følger af lov nr. 397 af 2. maj 2018 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Bedre rammer for tilsyn med frie grundskoler m.v.), at den gældende anmeldelsesordning for frie grundskoler skal suppleres med en godkendelsesordning, jf. friskolelovens § 7 a. Godkendelsesordningen skal bl.a. modvirke, at der oprettes frie grundskoler, der ikke kan forventes at opfylde frihed og folkestyre-kravet i friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt., og uafhængighedskravet i friskolelovens § 5, stk. 2, jf. bilag 1.

Lovændringen er en udmøntning af aftalen af 7. november 2017 mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om styrket tilsyn med de frie grundskoler.

I medfør af aftalen har Undervisningsministeren ultimo 2017 nedsat en ekstern arbejdsgruppe om godkendelse af frie grundskoler til at rådgive Styrelsen for Undervisning og Kvalitet om, hvorledes styrelsen kan påse, at nyoprettede skolars formål og virke kan forventes at være i overensstemmelse med friskolelovens frihed og folkestyre-krav og uafhængighedskrav.

Der henvises til arbejdsgruppens kommissorium, der er vedlagt som bilag 2.

2. Arbejdsgruppens sammensætning

Arbejdsgruppen består af følgende medlemmer, der er udpeget af undervisningsministeren:

- Sognepræst ved Skt. Pauls Kirke, cand.theol., ph.d. Kathrine Lilleør
- Vicedirektør Birgitte Arent Eiriksson, Justitia
- Skoleleder for Sct. Joseph Søstrenes Skole Georg Høhling
- Professor MSO Thomas Hoffmann, Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet

Ved arbejdsgruppens sammensætning har der været lagt vægt på, at følgende kvalifikationer var repræsenteret:

- Sagkyndig viden om rækkevidden af grundlovs- og konventionssikrede rettigheder og almene retsprincipper.
- Sagkyndig viden om religioner og politiske ideologier, om radikaliseringsprocesser og om, med hvilke metoder totalitære politiske og religiøse retninger typisk søges udbredt i demokratiske lande.

- Praktisk erfaring fra sektoren og kendskab til den særlige kulturtradition, som de frie skoler hviler på.

Arbejdsgruppen har været sekretariatsbetjent af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Følgende personer herfra har indgået i arbejdet:

- Vicedirektør Susanne Sehestedt Clausen
- Kontorchef Liz Nyman Lausten
- Chefkonsulent Jonas Gramkow Barlyng
- Chefkonsulent Ditte Wenzel Pedersen
- Fuldmægtig Maiken Meldgård Christensen

3. Arbejdsgruppens overvejelser og anbefalinger

Nedenfor anføres en række tiltag, som efter arbejdsgruppens vurdering vil være tjenlige til at modvirke, at der igangsættes frie grundskoler, som kan forventes ikke at ville opfylde frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet i friskoleloven.

Ved udformningen af sine anbefalinger har arbejdsgruppen i særlig grad haft for øje, at de foreslåede tiltag henleder opmærksomheden på eksistensen af frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet på en så umisforståelig måde, at ingen initiativkreds – og efter skolens etablering heller ingen bestyrelse eller ledelse – kan være ubekendt med rækkevidden og implikationerne af kravene, herunder at kravene i høj grad har et operationelt realitetsindhold.

Ligeledes har det været arbejdsgruppen magtpåliggende, at initiativkredsen – og for visse af arbejdsgruppens anbefalingers vedkommende tillige skolens bestyrelse og ledelse efter skolens etablering – afkræves en synlig og aktiv stillingtagen til frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet, således at en initiativkreds/bestyrelse/ledelse, der etablerer henholdsvis driver en fri grundskole i modstrid med frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet ikke kan gøre dette uden at handle i åbenlys ond tro og udstille sin utroværdighed.

Hovedparten af arbejdsgruppens anbefalinger er rettet mod medlemmerne af initiativkredsen bag en skole, der søges oprettet. Arbejdsgruppen bemærker hertil, at det i mange tilfælde i praksis vil kunne være forbundet med vanskeligheder at opstille regler for samtlige medlemmer af en initiativkreds, f.eks. hvis den tæller et meget stort antal individer, og/eller fordi skoleinitiativet er udgået fra en samling personer, der viser en så forskellig grad af engagement i projektets gennemførelse, at det kan være svært at sige noget entydigt om, hvem der på et givent tidspunkt indgår i initiativkredsen, og hvem der ikke gør det. Arbejdsgruppen vil her opfordre til, at ministeriet ved den praktiske udmøntning af anbefalingerne så vidt muligt finder en pragmatisk, praktisk operationel løsning,

der identificerer de toneangivende personer, som tager ejerskab til skoleinitiativet.

Arbejdsgruppen er ligeledes opmærksom på, at der principielt skal sondres mellem frie grundskoler, der ønsker at modtage statstilskud, og frie grundskoler, der ikke ønsker at modtage statstilskud, eftersom sidstnævnte skoler ikke er omfattet af uafhængighedskravet og kravet om vedtægtsgodkendelse og heller ikke er omfattet af de særlige anmeldelsesfrister, som gør sig gældende for de skoler, der ønsker at modtage tilskud. Da den praktiske erfaring imidlertid viser, at meget tæt på alle skoleinitiativer vedrører skoler, der ønsker at modtage tilskud, har arbejdsgruppen baseret sine anbefalinger på denne type skoler. Arbejdsgruppen opfordrer til, at ministeriet – i den udstrækning dette skønnes praktisk nødvendigt – etablerer en modificeret godkendelsesordning for skoleinitiativer vedrørende skoler, der ikke ønsker at modtage tilskud, således at denne ordning udmønter arbejdsgruppens anbefalinger med de nødvendige modifikationer.

Ud over de anbefalinger, som er nøje knyttet til selve godkendelsesprocessen og vil kunne gennemføres administrativt, anbefaler arbejdsgruppen, at der overvejes enkelte andre initiativer, som ikke falder ind under kommissoriet i snæver forstand, men som vil kunne understøtte intentionen med den foreslåede godkendelsesordning, jf. herved anbefaling 6 og 7 nedenfor.

Anbefaling 1: Obligatorisk afgivelse af erklæring (initiativkredsen)

Med henblik på at anskueliggøre alvoren og vigtigheden af frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet og med henblik på bedst muligt at bane vejen for kravenes overholdelse ved at tale direkte til initiativkredsens integritet og pligtfølelse anbefaler arbejdsgruppen, at initiativkredsen bag en ny skole pålægges at underskrive en erklæring indeholdende en række udsagn, der indikerer, at initiativet til skolen er baseret på en intention om loyalt at ville opfylde frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet.

Udkast til en sådan erklæring er vedlagt som bilag 3.

I erklæringen tilkendegiver initiativkredsens medlemmer bl.a., at skoleinitiativet er baseret på, at skolen – i overensstemmelse med frihed og folkestyre-kravet – skal udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Med henblik på konkret at anskueliggøre, hvad der bl.a. ligger heri, indeholder erklæringen en eksemplificering af, hvilke friheds- og menneskerettigheder det kan dreje sig om, nemlig

- religionsfriheden, herunder retten til at vælge, ændre og frafalde en religion og til ikke at have nogen religion,

- menings- og ytringsfriheden og
- forbuddet mod diskrimination, herunder pga. køn, race, etnisk eller social oprindelse og seksuel orientering.

De opregnede eksempler er udvalgt, fordi de pågældende rettigheder (af hvilke kønnes ligestilling udtrykkelig omtales friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt.) er helt centrale i en moderne vestlig demokratiopfattelse og samtidig kan være meget sårbare over for religiøs og politisk-ideologisk holdningspåvirkning.

Erklæringen indeholder også initiativkredsens tilkendegivelse af, at initiativet til skolen er baseret på, at skolen ikke vil beskæftige eller blive ledet af eller styret af personer, hvis adfærd i eller uden for arbejdsmæssige sammenhænge er uforenelig med frihed og folkestyre-kravet.

Ligeledes indeholder erklæringen – som en påmindelse om vigtigheden af at overholde frihed og folkestyrekravet og uafhængighedskravet – en tilkendegivelse af, at initiativkredsens medlemmer er vidende om, at det følger af friskolelovens § 21, stk. 2, 1. pkt., at undervisningsministeren, hvis skolen ikke overholder frihed og folkestyre-kravet eller uafhængighedskravet, kan

- tilbageholde tilskud helt eller delvis,
- lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller
- kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis.

Arbejdsgruppen finder, at værdien af den foreslåede erklæring bl.a. ligger i,

- at initiativkredsen forpligtes på aktivt og udtrykkeligt at forholde sig til frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet, hvilket alt andet lige vil indebære en forstærket opmærksomhed hos initiativkredsen om kravenes eksistens,
- at kravet om en underskrevet erklæring har en vis lighed med en pagt eller et æresord på en sådan måde, at det kan bibringe den enkelte underskriver en ansvarsfølelse for bedst muligt at bane vejen for, at frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet efterleves af skolens bestyrelse og ledelse, når skolen måtte blive en realitet, og
- at det klart anskueliggøres, at frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet er krav med et konkret realitetsindhold og ikke rene tekniske formaliteter.

Arbejdsgruppen anbefaler, at erklæringen skal afgives samtidig med fristen for skoleinitiativets anmeldelse den 15. august i året før skolestart.

Arbejdsgruppen anbefaler endvidere, at det overvejes, om der kan etableres lovhjemmel til, at erklæringen kræves underskrevet ved personligt fremmøde i Undervisningsministeriet eller hos en myndighed under mi-

nisteriet. Herved understreges alvoren af frihed og folkestyre-kravets og uafhængighedskravets overholdelse og oplevelsen af personlig forpligtelse til bedst muligt at bane vejen herfor. Ligeledes vil det efter omstændighederne kunne være hensigtsmæssigt, at myndigheden kan danne sig et førstehåndsindtryk af den initiativkreds, der står bag skoleinitiativet.

Da initiativkredsen ikke har ansvaret for den egentlige drift af skolen, anbefaler arbejdsgruppen endvidere, at det overvejes, om der kan etableres lovhjemmel til, at den udfyldte og underskrevne erklæring kræves offentliggjort på skolens hjemmeside, når skolen måtte blive en realitet. En sådan betingelse vil understrege alvoren af frihed og folkestyre-kravets og uafhængighedskravets overholdelse og virke som en stadig påmindelse til skolens bestyrelse og ledelse om loyalt at opfylde kravene, lige som det må antages, at en pligt til at offentliggøre erklæringen på skolens hjemmeside kan bidrage til, at skolen søges af forældre, som har et positivt syn på frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet.

Det skal ikke være muligt at oprette en ny fri grundskole, uden at initiativkredsen underskriver erklæringen. Underskrives erklæringen ikke, skal Styrelsen for Undervisning og Kvalitet uden videre kunne meddele afslag på godkendelse af skolen.

Anbefaling 2: Obligatorisk besvarelse af skriftlige spørgsmål til brug for en samlet vurdering af skoleinitiativet

Arbejdsgruppen anbefaler, at initiativkredsen pålægges at besvare en række på forhånd definerede spørgsmål til belysning af, om initiativkredsen er indstillet på at bane vejen for, at skolen vil overholde frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet.

Det anbefales, at de besvarede spørgsmål i lighed med erklæringen (jf. anbefaling 1) indleveres til styrelsen samtidig med fristen for skoleinitiativets anmeldelse den 15. august i året før skolestart. Arbejdsgruppen anbefaler ligeledes – og af de samme grunde, som er anført i tilknytning til anbefaling 1 vedrørende erklæringen – at det overvejes, om der kan etableres lovhjemmel til, at de besvarede spørgsmål skal indleveres ved personligt fremmøde.

Forslag til spørgsmål er vedlagt som bilag 4.

De foreslåede spørgsmål er udformet med henblik på, at svarene skal give en viden om baggrunden for, at skolen ønskes oprettet, herunder i særdeleshed dens politiske, religiøse eller idémæssige grundlag og dets konkrete manifestation set i forhold til frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet.

De foreslåede spørgsmål vedrører,

- hvad der er baggrunden for skoleinitiativet,

- hvad der er skolens værdigrundlag,
- hvilket syn initiativkredsen har på grundlæggende friheds- og menneskerettigheder,
- hvorledes initiativgruppen anskuer en eventuel konflikt mellem dansk lov og ret på den ene side og politiske/religiøse læresætninger på den anden,
- om medlemmer af initiativkredsen eller kendte eller forventede fremtidige medlemmer af skolens ledelse offentligt har udtrykt tilslutning til antidemokratiske aktiviteter, undsagt eller på anden måde modarbejdet grundlæggende friheds- og menneskerettigheder eller været knyttet til en fri grundskole, der har været i (tilsyneladende) konflikt med frihed og folkestyre-kravet,
- om skoleinitiativet har modtaget donationer og fra hvem, og
- hvorledes initiativkredsen anskuer frihed og folkestyre-kravet.

Ved at lade initiativkredsen svare på en række på forhånd definerede spørgsmål tilvejebringes der et grundlag for en ikke blot effektiv, men tillige transparent og ensartet og dermed mere retssikkerhedsmæssigt betryggende sagsbehandling.

Spørgsmålene vil tilskynde initiativkredsen til yderligere refleksion over hensigten med skolen og i det hele taget bidrage til, at skoleinitiativer bliver tænkt grundigt igennem, inden de iværksættes.

Spørgsmålene uddyber og perspektiverer temaerne fra den obligatoriske erklæring, jf. anbefaling 1, og går herunder i dybden med hensyn til, om initiativkredsens medlemmer og/eller kendte eller forventede fremtidige medlemmer af skolens ledelse offentligt har udtrykt tilslutning til antidemokratiske aktiviteter, undsagt eller på anden måde modarbejdet grundlæggende friheds- og menneskerettigheder eller været knyttet til en fri grundskole, der har været i (tilsyneladende) konflikt med frihed og folkestyre-kravet. Dette aspekt er vigtigt at få belyst, for det første fordi initiativkredsens medlemmers adfærd i henseende hertil kan give en relevant prognose for, hvad skolen vil stå for, når den måtte blive en realitet, og for det andet fordi skolens overholdelse af frihed og folkestyrekravet ikke indskrænker sig til, hvad der meddeles i selve undervisningen, men også omfatter den påvirkning, som eleverne udsættes for ved iagttagelse af den adfærd, som skolens centrale autoritetspersoner udviser i offentligheden.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at de foreslåede spørgsmål ikke blot vil egne sig til at kaste lys over, hvorvidt en kommende skole kan forventes at ville overholde frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet, men tillige efter omstændighederne vil kunne motivere en initiativkreds på egen foranledning at opgive sit forehavende, hvis initiativkredsen stillet over for spørgsmålene må indse, at det skoleprojekt, man har set for sig, ikke lader sig forene med frihed og folkestyre-kravet.

Anbefaling 3: Uddybende, kritisk evaluering af besvarelsen af de skriftlige spørgsmål med henblik på en samlet vurdering af skoleinitiativet

Arbejdsgruppen anbefaler, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet som led i sagsbehandlingen underkaster initiativkredsens besvarelse af de skriftlige spørgsmål en kritisk evaluering med henblik på en konkret vurdering af, om svarene giver anledning til bekymring i henseende til spørgsmålet om, hvorvidt skolen kan forventes at ville overholde frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet, når den måtte blive en realitet.

Finder styrelsen, at initiativkredsens besvarelse af spørgsmålene ikke giver anledning til bekymring i henseende til frihed og folkestyrekravets eller uafhængighedskravets forventede overholdelse, iværksætter STUK ikke yderligere foranstaltninger til belysning heraf.

Er spørgsmålene omvendt ikke besvaret, eller er svarene i åbenbar modstrid med frihed og folkestyre-kravet eller uafhængighedskravet, vil STUK allerede på dette grundlag kunne træffe afgørelse om, at skoleinitiativet ikke godkendes.

I tilfælde, hvor besvarelsen af spørgsmålene giver anledning til bekymring uden dog i sig selv at kunne begrunde, at der uden videre meddeles afslag på godkendelse, indkalder STUK som udgangspunkt initiativkredsen til en uddybende samtale med henblik på en afklaring af, om folkestyre-kravet og uafhængighedskravet må forventes at blive overholdt. Med samtalen får styrelsen adgang til at stille supplerende spørgsmål til den skriftlige besvarelse, herunder mulighed for en kritisk og vedholdende udspørgen i tilfælde, hvor initiativkredsen har afgivet tilsyneladende undvigende, inkonsistente eller på anden måde utroværdige svar.

Udebliver initiativkredsen fra samtalen, eller fører den samlede vurdering af initiativkredsens skriftlige besvarelse og supplerende tilkendegivelser under samtalen til, at styrelsen ikke kan lægge til grund, at skolen kan forventes at leve op til frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet, træffer styrelsen afgørelse om, at skolen ikke godkendes som fri grundskole.

Ved styrelsens afgørelse om, hvorvidt skoleinitiativet kan godkendes, vil der blive anlagt en konkret helhedsvurdering af skoleinitiativet. Heri ligger, at de oplysninger, som vurderingen bygger på, skal være retvisende, og at en skole ikke kan meddeles afslag på godkendelse på et uproportionalt grundlag, f.eks. pga. mindre forglemmelser, misforståelser eller uklarheder af åbenbart underordnet betydning.

Anbefaling 4: Udbygning af vedtægtsbekendtgørelsens krav til vedtægternes indhold (indskrivning af frihed og folkestyre-kravet i vedtægterne)

Initiativkredsens indsendelse af skolens vedtægter med henblik på godkendelse heraf er en del af den gældende anmeldelsesordning, jf. herved bilag 5, hvorefter indsendelsen sker den 1. februar sammen med indbetaling af depositummets 2. rate.

De gældende krav til indholdet af en fri grundskoles vedtægter fremgår af friskoleloven og vedtægtsbekendtgørelsen. Sidstnævnte redegør i detaljer for kravene til vedtægternes regulering af en række forskellige forhold, herunder skolens organisering og drift, skolens formål, skolens bestyrelse, ledere og øvrige personale samt skolens forældrekreds, eventuelle skolekreds og eventuelle generalforsamling.

Vedtægtsbekendtgørelsen fastsætter i den forbindelse, at visse bestemmelser, der i forvejen følger af friskoleloven, skal gentages i skolernes vedtægter. Til disse bestemmelser hører aktuelt ikke frihed og folkestyrekravet.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der sker en justering af bekendtgørelsen til også at kræve frihed og folkestyrekravet indskrevet i frie grundskolers vedtægter.

Blandt fordelene ved en betingelse om gentagelse af frihed og folkestyrekravet i skolens vedtægter kan nævnes,

- at skolen dermed endnu en gang får anskueliggjort vigtigheden af kravets efterlevelse,
- at skolen udtrykkelig gør kravets efterlevelse til en del af sin egen regulering, hvilket må antages at forstærke følelsen af pligt til efterlevelse, og
- at skolen – eftersom det er et lovkrav, at en fri grundskoles vedtægter skal være tilgængelige på skolens hjemmeside – pålægges at ”skilte” med sin loyale efterlevelse af frihed og folkestyrekravet, hvilket ligeledes må formodes at forstærke følelsen af forpligtelse.

Anbefaling 5: Højtidelighed hos ministeren efter godkendelsen

Arbejdsgruppen anbefaler, at det – med henblik på at understrege alvoren af frihed og folkestyrekravets og uafhængighedskravets overholdelse og med henblik på at styrke oplevelsen af en personlig forpligtelse til at bidrage bedst muligt hertil – overvejes at indføre en ordning, hvor godkendelsesprocessen afrundes med et møde hos ministeren til markering af, at skolen nu er godkendt i henseende til spørgsmålet om skolens forventede opfyldelse af frihed og folkestyrekravet og uafhængighedskravet.

Mødet kan tænkes afholdt en gang årligt, hvor initiativtagerne bag de netop godkendte skoler indbydes sammen med relevante foreninger og

medarbejdere i Undervisningsministeriet. Derved vil højtideligheden ud over at understrege alvoren af kravenes overholdelse kunne fungere som forum for netværksdannelse de godkendte frie grundskoler imellem.

Anbefaling 6: Systematiske tilsynstiltag som opfølgning på godkendelsen

Uanset at initiativkredsens handlinger og tilkendegivelser kan være egnet til at opstille en meningsfuld prognose for, hvilken kurs en ny skole må forventes at følge, når den er kommet i gang, kan initiativkredsen hverken binde skolens bestyrelse/ledelse eller drages til ansvar for dennes dispositioner, når skolen først er kommet i gang.

Arbejdsgruppen finder det derfor umiddelbart formålstjenligt, hvis godkendelsesordningen suppleres af en systematisk tilrettelagt opfølgning i form af tilsynstiltag over for skolen inden for den første tid efter skolens start.

En sådan opfølgning vil f.eks. kunne omfatte hjemmesidetjek og anmeldte og/eller uanmeldte tilsynsbesøg. Ligeledes kan det være en mulighed at lade bestyrelsen besvare – med de fornødne tilpasninger – en række af de spørgsmål, som initiativkredsen skal besvare i tilknytning til skolens godkendelse, jf. anbefaling 2 og bilag 4. Arten, intensiteten og tidspunktet for iværksættelsen af de igangsatte initiativer bør afspejle de nærmere omstændigheder vedrørende den enkelte skoles godkendelse, herunder hvor sikker en formodning der konkret er for skolens forventede overholdelse af frihed og folkestyre-kravet og uafhængighedskravet.

En tilsynsindsats umiddelbart efter skolens start vil også i almindelighed kunne tjene som hjælp til at rette ind for skoler, der – uanset gode hensigter – måtte have ”begyndervanskeligheder” i henseende til opfyldelse af friskolelovens krav.

Anbefaling 7: Obligatorisk afgivelse af erklæring (bestyrelsen)

Hensigten med initiativkredsens underskrivelse af en erklæring og virkningen heraf, jf. anbefaling 1, vil efter arbejdsgruppens vurdering kunne styrkes yderligere, hvis det bliver et lovkrav, at medlemmerne af den til enhver tid siddende bestyrelse ved deres tiltrædelse skal underskrive en tilsvarende erklæring, jf. bilag 6, og at også denne erklæring skal offentliggøres på skolens hjemmeside. En sådan foranstaltning vil virke som en stadig påmindelse om frihed og folkestyrekravets og uafhængighedskravets vigtighed og bidrage til, at bestyrelsens opmærksomhed herpå fastholdes i takt med, at personsammensætningen forandres.

BILAG 1

FRIHED OG FOLKESTYRE-KRAVET, UAFHÆNGIGHEDS-KRAVET OG GODKENDELSESORDNINGEN

Frihed og folkestyre-kravet, jf. friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt.:

Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Uafhængighedskravet, jf. friskolelovens § 5, stk. 2:

Skolen skal i sit virke som selvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode / .../.

GODKENDELSESORDNINGEN

Godkendelsesordningen, jf. friskolelovens § 7 a:

§ 7 a. En skole, der anmeldes efter § 8 med henblik på start af undervisningen inden den 1. august 2029, skal være godkendt af undervisningsministeren, før undervisning på skolen kan begynde.

Stk. 2. Ved godkendelse efter stk. 1 skal undervisningsministeren påse, om

- 1) den nye skoles formål og virke må skønnes at ville være i overensstemmelse med § 1, stk. 2, 2. pkt.,*

- 2) personkredsen bag oprettelsen af den nye skole har eller har haft et virke, der ikke er foreneligt med § 1, stk. 2, 2. pkt., og som konkret må skønnes at kunne få betydning for den nye skoles opfyldelse af § 1, stk. 2, 2. pkt.,*

- 3) der er gennemsigtighed i sammensætningen af en eventuel skolekreds el.lign. og*

- 4) den nye skole, hvis den ønsker statstilskud, vil kunne opfylde kravet i § 5, stk. 2.*

Stk. 3. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandling af en ansøgning om godkendelse efter stk. 1, herunder om krav til materiale, der skal indsendes til brug for behandlingen og frister herfor.

BILAG 2

KOMMISSORIUM FOR ARBEJDSGRUPPEN OM GODKENDELSE AF FRIE GRUNDSKOLER

Kommissorium for arbejdsgruppen om godkendelse af frie grundskoler

Arbejdsgruppen om godkendelse af frie grundskoler rådgiver Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) om, hvorledes sagsoplysningen mest effektivt kan håndteres i sager om godkendelse af frie grundskoler med hensyn til, at det påses, om det kan forventes, at den nye skoles formål og virke vil være i overensstemmelse med friskolelovens frihed og folkestyre-krav, og om personkredsen bag oprettelsen af den nye skole har eller har haft et virke, der ikke er foreneligt med friskolelovens frihed og folkestyre-krav, og som konkret må vurderes at kunne få betydning for den nye skoles opfyldelse af frihed og folkestyre-kravet.

Friskolelovens frihed og folkestyre-krav fremgår af lovens § 1, stk. 2, 2. pkt., der har følgende ordlyd:

Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Arbejdsgruppen skal i sit arbejde have fokus på følgende forhold:

1. Rækkevidden af grundlovs- og konventionssikrede rettigheder og almene retsprincipper med henblik på at sikre, at disse ikke trædes under fode i bestræbelserne for en effektiv sagsoplysning, der samtidig er ubureaukratisk.
2. Totalitære religioners og ideologiers læresætninger og idéindhold samt deres overlevelsestrategier og rekrutteringsfremgangsmåder i vestlige demokratier, herunder gennem radikaliserings og indoktrinering af børn og unge.

Arbejdsgruppen skal i tilknytning hertil forholde sig til, hvorledes det bedst sikres, at de oplysninger, som STUK indhenter som led i sin behandling af en ansøgning om en skoleoprettelse, er egnet til på en retvisende måde at afdække intentionerne bag skoleinitiativet.

3. Den praktiske virkelighed, hvori de frie grundskoler indgår, og den kulturtradition, som denne skoleform udspringer af.

Arbejdsgruppen bliver sekretariatsbetjent af STUK (ledet på vicedirektøreniveau) og udfører sit arbejde med udgangspunkt i udkast/oplæg udarbejdet af STUK.

Arbejdsgruppens afrapportering forventes at indeholde forslag til brug for en manual, som kan anvendes i Undervisningsministeriets arbejde med godkendelsesprocessen for nye frie grundskoler. Manualen skal identificere relevante opmærksomhedspunkter til brug for vurderingen af, om en ny skole forventes at kunne overholde friskolelovens frihed og folkestyre-krav. Ved identifikationen af opmærksomhedspunkterne skal der tages hensyn til, at godkendelsesprocessen samtidig bør være så enkel og ubureaukratisk som muligt.

Proces for arbejdsgruppens arbejde:

- December 2017: Medlemmerne af arbejdsgruppen udpeges.
- Januar 2018: Sættmøde.
- Februar-marts 2018: 1-2 møder, hvor arbejdsgruppen forholder sig til de oven for anførte spørgsmål med afsæt i arbejdsrapporter udarbejdet af STUK.
- Marts-april 2018: Arbejdsgruppen fremlægger sine konklusioner skriftligt for Undervisningsministeriet, som herefter udarbejder den endelige manual for behandlingen af sager om godkendelse af nye frie grundskoler og bekendtgørelse om godkendelse af nye frie grundskoler.
- Det samlede materiale forelægges for aftalepartierne bag aftalen af 7. november 2017 mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om styrket tilsyn med de frie grundskoler.

BILAG 3

ERKLÆRING (INITIATIVKREDS)

ERKLÆRING FRA INITIATIVKREDSEN VEDRØRENDE

.....
(skolens navn)

[Hvert medlem af initiativkredsen udfylder individuelt skemaet ved at afkrydse i rubrikken til venstre for de udsagn, som vedkommende kan tilslutte sig]

Frihed og folkestyre-kravet, jf. friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt.:

Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønne.

Uafhængighedskravet, jf. friskolelovens § 5, stk. 2:

Skolen skal i sit virke som selvstændig uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode /.../.

	Jeg erklærer, at initiativet til denne skole er baseret på, <ul style="list-style-type: none">• at skolen efter sit formål og i hele sit virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, og• at skolen skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse.
	Jeg erklærer, at initiativet til denne skole er baseret på, at skolen skal udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder at skolen skal styrke og udvikle elevernes kendskab til og respekt for <ul style="list-style-type: none">• religionsfriheden herunder retten til at vælge, ændre og frafalde en religion og til ikke at have nogen religion,• menings- og ytringsfriheden og• forbuddet mod diskrimination, herunder pga. køn, race, etnisk eller social oprindelse og seksuel orientering.
	Jeg erklærer, at initiativet til denne skole er baseret på, at skolen ikke vil beskæftige eller blive ledet eller styret af personer, hvis adfærd i eller uden for arbejdsmæssige sammenhænge er uforenelig med frihed og folkestyre-kravet.
	Jeg erklærer, at initiativet til denne skole er baseret på, at skolen ikke kommer under påvirkning eller afhængighed af personer, foreninger, virksomheder, organisationer, institutioner, stater m.v., hvis adfærd er uforenelig med frihed og folkestyre-kravet.
	Jeg erklærer, at initiativet til denne skole er baseret på, at skolen forbliver uafhængig, herunder ikke fremmer andres interesser på bekostning af skolens, og at skolens midler alene kommer skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode.
	Jeg erklærer, at jeg er vidende om, at undervisningsministeren, hvis skolen ikke overholder frihed og folkestyre-kravet eller uafhængighedskravet, kan <ul style="list-style-type: none">• tilbageholde tilskud helt eller delvis,• lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller• kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis.

Jeg har læst og forstået ovenstående.

Navn: _____

Bopæl: _____

Dato: _____ Underskrift: _____

Friskolelovens § 1, stk. 1, nr. 2 (frihed og folkestyre-kravet)

Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Frihed og folkestyre-kravet omfatter hele skolens virksomhed. Det betyder, at skolen i sin undervisning – og også sin eventuelle modersmålsundervisning – skal sikre, at eleverne lærer og kommer til at respektere, at det danske samfund bygger på en række grundlæggende menneske- og frihedsrettigheder, f.eks. et forbud mod diskrimination på grund af køn, race eller religion.

Men frihed og folkestyre-kravet vedrører ikke kun selve undervisningen. Frihed og folkestyre-kravet skal også afspejles i skolens samlede faktiske liv og virke, herunder skolens praksis for optagelse og bortvisning af elever, skolens generelle elevinddragelse i og uden for undervisningen, skolens ordensregler og skolens omgangsformer – herunder mellem elever og lærere, mellem drenge og piger og mellem mandlige og kvindelige ansatte.

Det betyder eksempelvis, at det vil stride mod frihed og folkestyre-kravet, hvis en skole bygger på en grundholdning om, at manden er kvinden overlegen. Det betyder også, at skolen i sin optagelsespraksis ikke må diskriminere på baggrund af køn eller etnisk oprindelse.

Sigtet med kravet om, at skolerne skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse, er at markere, at det er skolernes opgave at danne deres elever til engagerede medborgere med lyst og evne til at være aktive i et demokratisk samfund.

Friskolelovens § 5, stk. 2 (uafhængighedskravet)

Skolen skal i sit virke som selvvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode /.../.

Kravet om skolens uafhængighed indebærer, at en fri grundskole alene må styres af interessen for at drive den pågældende skole til gavn for skolens egne elever, ligesom skolens midler, herunder de offentlige tilskud, alene må anvendes til skolens eget formål – dvs. skoleformålet.

Det betyder, at skolen ikke må indgå i et fællesskab eller et samarbejde med andre, der indebærer, at andre end skolen selv i realiteten styrer eller påvirker fastlæggelsen af skolens pædagogiske linjer eller skolens forvaltning af sine midler.

Det indebærer også, at skolen ikke på anden måde må bringe sig i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold, som indebærer, at det i realiteten er andre end skolen selv, der styrer eller påvirker fastlæggelsen af skolens pædagogiske linje eller skolens forvaltning af sine midler.

Som konkrete eksempler kan nævnes, at en skole ikke må basere sin økonomi på donationer udefra i en sådan udstrækning, at skolen i sine økonomiske eller pædagogiske dispositioner kan motiveres til at lade sig styre eller påvirke af en donators udtalte eller udtalte ønsker. En skole må heller ikke indgå lejeaftaler på vilkår, der stiller skolen så svagt i forhold til udlejer, at det går ud over skolens reelle mulighed for at fastlægge skolens pædagogiske linje eller træffe selvstændig bestemmelse om dispositionen af skolens midler.

Friskolelovens § 21, stk. 2, 1. pkt.

Undervisningsministeren kan for skoler, der ikke følger bestemmelserne i denne lov, de regler eller aftaler, jf. § 7, der er fastsat eller indgået i henhold til loven, eller undervisningsministerens påbud, jf. § 24 a, tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis.

BILAG 4

SPØRGSMÅL TIL INITIATIVKREDSEN – obligatorisk besvarelse til brug for en samlet vurdering af skoleinitiativet

1. Hvorfor og hvordan er initiativet til at starte denne skole kommet i stand?
2. Det følger af friskolelovens § 5, stk. 4, 3. pkt., at skolen skal offentliggøre oplysninger om sit værdigrundlag på hjemmesiden. Hvad forventer initiativkredsen, at skolen vil anføre om sit værdigrundlag på hjemmesiden, når skolen måtte blive en realitet?
3. Hvorledes ser skolens initiativkreds på de grundlæggende menneskerettigheder, f.eks.
 - religionsfriheden, herunder retten til at vælge, ændre og frafalde en religion og til ikke at have nogen religion,
 - menings- og ytringsfriheden og
 - forbuddet mod diskrimination, herunder pga. køn, race, etnisk eller social oprindelse og seksuel orientering?
4. Hvorledes anskuer initiativkredsen en eventuel konflikt mellem dansk lov og ret på den ene side og politiske/religiøse læresætninger på den anden side?
5. I hvilken udstrækning har medlemmer af skolens initiativkreds eller kendte eller forventede fremtidige medlemmer af skolens ledelse eller bestyrelse offentligt udtrykt tilslutning til antidemokratiske aktiviteter?
6. I hvilken udstrækning har medlemmer af skolens initiativkreds eller kendte eller forventede fremtidige medlemmer af skolens ledelse eller bestyrelse offentligt undsagt eller på anden måde modarbejdet grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder religionsfriheden, ytringsfriheden eller kønnenes ligestilling?
7. Er der medlemmer af skolens initiativkreds eller kendte eller forventede fremtidige medlemmer af skolens ledelse eller bestyrelse, som har eller har haft tilknytning til en fri grundskole, som ikke længere er en fri grundskole, eller som har fået påbud som følge af, at skolen ikke opfyldte frihed og folkestyre-kravet, eller som lukkede under en tilsynssag herom, uden at der blev taget stilling til kravets overholdelse? I bekræftende fald, hvilken skole?
8. Har skoleinitiativet modtaget donationer og i bekræftende fald fra hvem?
9. Hvorledes anskuer initiativkredsen kravet om at forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, herunder styrke elevernes demokratiske dannelse?

BILAG 5

DEN GÆLDENDE ANMELDESESRDNING FOR EN FRI GRUNSKOLE, DER ØNSKER STATSTILSKUD

Nedenfor gives en korfattet beskrivelse af de gældende regler for oprettelse af frie grundskoler, der ønsker statstilskud i henhold til friskolelovens regler.

Oprettelsen af en fri grundskole efter friskoleloven kræver ingen forudgående myndighedsvurdering af, om skolen vil kunne opfylde et aktuelt stedligt undervisningsbehov eller om skoleoprettelsen i øvrigt må anses som hensigtsmæssig.

En række formelle krav i form af anmeldelses-, indsendelses- og indbetalingsfrister skal dog iagttages, hvis skolen skal falde ind under friskoleloven, herunder modtage statstilskud efter friskolelovens regler.

Proceduren – her for overblikkets skyld eksemplificeret for en skole med forventet start den 1. august 2017 – fremgår af nedenstående skema.

15. august 2016	<ul style="list-style-type: none">• Skolen indsender sin anmeldelse (på et dertil indrettet skema) til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet• Skolen indbetaler 20.000 kr. (1. rate af et depositum på i alt 30.000 kr.) til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. <p><i>Styrelsen påser, at depositummets 1. rate er indbetalt til tiden. Skoler, som indsender ansøgningen efter fristen, ellers som ikke indbetaler depositummet inden fristens udløb, kan ikke få tilskud i skoleåret 2017-2018.</i></p>
1. februar 2017	<ul style="list-style-type: none">• Skolen indsender sine vedtægter til godkendelse hos Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Er vedtægterne mangelfulde, indleder styrelsen en dialog med skolen med henblik på at få fejlene rettet.• Skolen indbetaler 10.000 kr. (2. rate af et depositum på i alt 30.000 kr.) til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. <p><i>Styrelsen påser, at vedtægterne er rettidigt indsendt og 2. rate rettidigt indbetalt. Skoler, som ikke har indsendt vedtægterne eller indbetalt depositummet inden fristens udløb, kan ikke få tilskud i skoleåret 2017-2018.</i></p> <p><i>Er vedtægterne indsendt og 2. rate betalt, påbegynder styrelsen sags-</i></p>

	<i>behandlingen af de indsendte vedtægter. Styrelsen kontakter de skoler, hvis vedtægter er behæftet med fejl eller mangler, således at vedtægterne bringes i overensstemmelse med lovgivningens krav.</i>
1. juni 2017	<p>Skolen indsender:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dokumentation for, at skolens bygninger er godkendt af de stedlige bygnings- og brandmyndigheder til skole- og undervisningsformål. • Udfyldt skema indeholdende følgende oplysninger: <ul style="list-style-type: none"> • Skolens navn • Skolens beliggenhed • Initiativtagernes navne • Skolens kontaktperson • Forventet elevtal fordelt på klassetrin for de første 3 år • Om skolen skal have kostafdeling <p><i>Styrelsen påser, at materialet er rettidigt modtaget, hvorefter skolen – i den udstrækning vedtægtsbehandlingen er afsluttet – er berettiget til tilskud efter friskolelovens regler.</i></p>

BILAG 6

ERKLÆRING (BESTYRELSE)

ERKLÆRING FRA MEDLEM AF BESTYRELSEN FOR

.....
(skolens navn)

[Hvert medlem af bestyrelsen udfylder individuelt skemaet ved at afkrydse i rubrikken til venstre for de udsagn, som vedkommende kan tilslutte sig]

Frihed og folkestyre-kravet, jf. friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt.:

Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønne.

Uafhængighedskravet, jf. friskolelovens § 5, stk. 2:

Skolen skal i sit virke som selvstændig uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode / .../.

	Jeg vil arbejde aktivt for, <ul style="list-style-type: none">• at skolen efter sit formål og i hele sit virke forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, og• at skolen udvikler og styrker elevernes demokratiske dannelse.
	Jeg vil arbejde aktivt for, at skolen udvikler og styrker elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Jeg vil herunder arbejde aktivt for, at skolen styrker og udvikler elevernes kendskab til og respekt for <ul style="list-style-type: none">• religionsfriheden, herunder retten til at vælge, ændre og frafalde en religion og til ikke at have nogen religion,• menings- og ytringsfriheden og• forbuddet mod diskrimination, herunder pga. køn, race, etnisk eller social oprindelse og seksuel orientering.
	Jeg vil arbejde aktivt for, at skolen ikke beskæftiger eller ledes eller styres af personer, hvis adfærd i eller uden for arbejdsmæssige sammenhænge er uforenelig med frihed og folkestyre-kravet.
	Jeg vil arbejde aktivt for, at skolen ikke kommer under påvirkning af personer, foreninger, virksomheder, organisationer, institutioner, stater m.v., hvis adfærd er uforenelig med frihed og folkestyre-kravet.
	Jeg vil arbejde aktivt for, at skolen forbliver uafhængig, herunder ikke fremmer andres interesser på bekostning af skolens, og at skolens midler alene kommer skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode.
	Jeg erklærer, at jeg er vidende om, at undervisningsministeren, hvis skolen ikke overholder frihed og folkestyre-kravet eller uafhængighedskravet, kan <ul style="list-style-type: none">• tilbageholde tilskud helt eller delvis,• lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller• kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis.

Jeg har læst og forstået ovenstående.

Navn: _____

Bopæl: _____

Dato: _____ Underskrift: _____

Friskolelovens § 1, stk. 1, nr. 2 (frihed og folkestyre-kravet)

Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Frihed og folkestyre-kravet omfatter hele skolens virksomhed. Det betyder, at skolen i sin undervisning – og også sin eventuelle modersmålsundervisning – skal sikre, at eleverne lærer og kommer til at respektere, at det danske samfund bygger på en række grundlæggende menneske- og frihedsrettigheder, f.eks. et forbud mod diskrimination på grund af køn, race eller religion.

Men frihed og folkestyre-kravet vedrører ikke kun selve undervisningen. Frihed og folkestyre-kravet skal også afspejles i skolens samlede faktiske liv og virke, herunder skolens praksis for optagelse og bortvisning af elever, skolens generelle elevinddragelse i og uden for undervisningen, skolens ordensregler og skolens omgangsformer – herunder mellem elever og lærere, mellem drenge og piger og mellem mandlige og kvindelige ansatte.

Det betyder eksempelvis, at det vil stride mod frihed og folkestyre-kravet, hvis en skole bygger på en grundholdning om, at manden er kvinden overlegen. Det betyder også, at skolen i sin optagelsespraksis ikke må diskriminere på baggrund af køn eller etnisk oprindelse.

Sigtet med kravet om, at skolerne skal udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse, er at markere, at det er skolernes opgave at danne deres elever til engagerede medborgere med lyst og evne til at være aktive i et demokratisk samfund.

Friskolelovens § 5, stk. 2 (uafhængighedskravet)

Skolen skal i sit virke som selvvejende uddannelsesinstitution være uafhængig, og skolens midler må alene komme skolens skole- og undervisningsvirksomhed til gode /.../.

Kravet om skolens uafhængighed indebærer, at en fri grundskole alene må styres af interessen for at drive den pågældende skole til gavn for skolens egne elever, ligesom skolens midler, herunder de offentlige tilskud, alene må anvendes til skolens eget formål – dvs. skoleformålet.

Det betyder, at skolen ikke må indgå i et fællesskab eller et samarbejde med andre, der indebærer, at andre end skolen selv i realiteten styrer eller påvirker fastlæggelsen af skolens pædagogiske linjer eller skolens forvaltning af sine midler.

Det indebærer også, at skolen ikke på anden måde må bringe sig i et juridisk eller økonomisk afhængighedsforhold, som indebærer, at det i realiteten er andre end skolen selv, der styrer eller påvirker fastlæggelsen af skolens pædagogiske linje eller skolens forvaltning af sine midler.

Som konkrete eksempler kan nævnes, at en skole ikke må basere sin økonomi på donationer udefra i en sådan udstrækning, at skolen i sine økonomiske eller pædagogiske dispositioner kan motiveres til at lade sig styre eller påvirke af en donators udtalte eller udtalte ønsker. En skole må heller ikke indgå lejeaftaler på vilkår, der stiller skolen så svagt i forhold til udlejer, at det går ud over skolens reelle mulighed for at fastlægge skolens pædagogiske linje eller træffe selvstændig bestemmelse om dispositionen af skolens midler.

Friskolelovens § 21, stk. 2, 1. pkt.

Undervisningsministeren kan for skoler, der ikke følger bestemmelserne i denne lov, de regler eller aftaler, jf. § 7, der er fastsat eller indgået i henhold til loven, eller undervisningsministerens påbud, jf. § 24 a, tilbageholde tilskud, lade tilskud bortfalde helt eller delvis eller kræve tilskud tilbagebetalt helt eller delvis.